

BÖLÜM 5. DİJİTALLEŞMENİN MUHASEBE MESLEĞİNE VE MESLEK MENSUPLARINA ETKİLERİNE YÖNELİK BİR ARAŞTIRMA

5.1. ARAŞTIRMANIN AMACI

Araştırmanın amacı, dijitalleşmenin ve teknolojik gelişmelerin muhasebe mesleğine ve meslek mensuplarına etkilerini ortaya koymaktır. Muhasebe meslek mensuplarının gelecekte ortaya çıkacak olan dijitalleşme ile birlikte beklentilerini, sorunlarını ve e-Dönüşüm çerçevesinde yaşayacakları değişimler üzerine yeni bir önermeye karşı yaklaşımlarını ölçmektir.

5.2. ARAŞTIRMANIN KAPSAMI VE YÖNTEMİ

Bu araştırmanın evrenini, Türkiye’de faaliyet gösteren muhasebe meslek mensupları (SMMM Stajyeri, SM, SMMM ve YMM) oluşturmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak anket formu düzenlenmiştir. Anket formunun hazırlanması sürecinde kapsamlı bir literatür çalışması yapılmış, yerli ve yabancı çalışmalar taranarak konuya ilişkin güncel veriler elde edilmiştir. Elde edilen veriler ışığında; konuya ilişkin uzman akademisyen görüşleri alınarak 30 maddeyi içeren bir anket formu hazırlanmıştır. Kapsam geçerliliği, hazırlanan ölçekte yer alan her soruya Lawshe (1992) tekniğine göre 4 kriter belirlenerek oluşturulmuş uzman görüş formu ile belirlenmiştir. Anket formu üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölüm de, araştırmacı tarafından yapılandırılmış olan kişisel bilgilere yönelik sorulara yer verilmiştir. Bu bölümde muhasebe meslek mensuplarına, yaş, cinsiyet, mesleki unvan, öğrenim durumu ve mesleki kıdem gibi demografik bilgiler ve özellikler sorulmuştur. İkinci bölümde, dijitalleşmenin ve teknolojik gelişmelerin muhasebe mesleğine ve meslek mensuplarına etkilerini ölçmek amacıyla 30 maddeden oluşan ölçek yer almaktadır. Üçüncü bölüm ise, konu ile ilgili sorular haricinde eklenmesi istenen

husus ve yorumlar yer almaktadır. Muhasebe meslek mensuplarından anket internet aracılığıyla Google Drive sistemi kullanılarak toplanmıştır.

5.3. ARAŞTIRMANIN GÜVENİRLİĞİ VE DEĞERLENDİRME

5.3.1 Güvenirlilik ve Geçerlilik Analizleri

Dijitalleşmenin ve teknolojik gelişmelerin muhasebe mesleğine ve meslek mensuplarına etkilerini ölçmek amacıyla beşli likert tipi 30 maddelik bir ölçek hazırlanmıştır. Hazırlanan ölçek 471 kişiye uygulanmış ve toplanan verilere açıklayıcı faktör analizi yapılmıştır. Faktör analizi işlemlerinde faktör yükünün 0.30 değerinden düşük olmaması ve en az iki faktördeki faktör yükleri arasındaki farkın ise 0.10 değerinden düşük olmamasına dikkat edilmiştir. (Büyüköztürk, 2002). Yapılan faktör analizi işlemlerinde 13, 19, 22 ve 24. maddeleri belirtilen gerekçelerden çıkarılmıştır. Kalan 26 madde üzerinden yapılan faktör analizine ilişkin açıklanan varyans tablosu Tablo 5.1’de gösterilmiştir.

Tablo 5.1. Faktör Analizine İlişkin Varyans Tablosu

Faktör	Öz değerler		
	Özdeğer	Açıklanan Varyans %	Birikimli Varyans %
1	7,35	28,28	28,28
2	2,67	10,25	38,53
3	1,94	7,45	45,98
4	1,34	5,13	51,12
5	1,18	4,55	55,67
6	1,03	3,97	59,64

Kaiser-Meyer-Olkin örneklem yeterliliği:0.897

Bartlett's Küresellik testinin ki kare değeri= 4609,54 Sd= 325 p=0.000

Kaiser-Meyer-Olkin istatistiğinin 0,897 olduğu ve bu istatistiğin 0,50 den büyük çıkması ise veriler için örneklem sayısının yeterli olduğunun bir göstergesidir (Kalaycı, 2005, s. 322). Oran ne kadar yüksek ise veri seti faktör analizi yapmak için o kadar iyidir. Bartlett küresellik testi sonuçları da verilerin faktör analizi için uygunluğunu test eder. Dolayısıyla bu veriler için verilerin faktör analizine uygun olduğu gözlenmiştir ($p<0.05$).

Açıklayıcı faktör analizinin faktör yükleri matrisi Tablo 5.2’de verilmiştir.

Tablo 5.2. Bileşen Dönüştürüm Matrisi

Component Transformation Matrix	Component					
	1	2	3	4	5	6
Teknolojik gelişmeler sayesinde muhasebe mesleğine olan ilgili ve istek artacaktır.	0,79					
Dijitalleşme ile birlikte muhasebe meslek mensupları daha fazla saygınlık kazanacaktır.	0,78					
Teknolojik gelişmeler ile birlikte ücret, çalışma saatleri gibi sosyal haklarının iyileşeceğini düşünüyorum.	0,75					
Teknolojik gelişmeler muhasebe mesleği ve meslek mensuplarının sorunlarının çözümünde (haksız rekabet, tahsilat) aktif katkı sunacaktır.	0,74					
Teknolojik gelişmelerin muhasebe meslek mensuplarına yeni fırsatlar ve kariyer alanı sunacağını düşünüyorum.	0,69					
Dijitalleşme ve teknolojik gelişmeler muhasebe mesleğini daha verimli hale getirecektir.	0,48	0,34	0,39			
Yeni teknolojileri yakından takip etmekteyim.		0,81				
Muhasebe mesleğinde yaşanacak dijitalleşme ve teknolojik gelişmelere kendimi hazır hissediyorum.		0,81				
Dijitalleşme ve teknolojik gelişmelere kolaylıkla uyum sağlayabilirim.		0,72				
Dijitalleşme teknolojik gelişmelere uyum sağlayabilmek için çaba gösteririm.		0,58	0,47			
Dijitalleşme ve teknolojik gelişmeleri desteklerim.	0,30	0,49	0,31			
Teknolojik gelişmeler neticesinde muhasebe mesleğinin değişime ve dönüşüme ihtiyacı vardır.			0,70			
Hali hazırda verilen muhasebe ve yeterlilik eğitimleri gelecekte yaşanacak teknolojik gelişmelere uyumlu değildir.			0,70			
Teknoloji ve dijitalleşmeye uyum sağlamayan meslek mensuplarının rekabette geri de kalacağını düşünüyorum			0,62			
Teknolojik gelişmeler neticesinde muhasebe meslek mensuplarının değişime ve dönüşüme ihtiyacı olduğunu düşünüyorum.		0,40	0,61			
Dijitalleşme ve teknolojik gelişmeler ışığında muhasebe mesleğini; düşünce, eğitim, kültür ve teknoloji gibi alanlarda A’dan Z’ye yeniden inşa ederek geleceğe hazırlayacak olan yeni bir modeli desteklerim.			0,51			
Dijitalleşmenin daha fazla iş yükü getireceğini düşünüyorum.				0,76		
Teknolojik gelişmeler ile birlikte muhasebe mesleği daha zor ve karmaşık bir meslek haline geldi.				0,70		
Teknoloji ürünlerine yapılan harcamaların gereksiz olduğunu düşünüyorum.				0,58	0,33	
Dijitalleşmenin ve teknolojik gelişmelerin muhasebe mesleği için vaat ettiği yararı ve faydayı sağlamayacağını düşünüyorum.				0,50	0,33	
Dijitalleşme ve teknoloji haberleri dikkatimi çekmez.		-0,30		0,48		
Dijitalleşme ile birlikte muhasebe mesleği gelecekte yok olacak meslekler arasındadır.					0,78	
Teknolojik gelişmeler neticesinde işsiz kalacağımı düşünüyorum.					0,75	
Teknolojik gelişmeler muhasebe mesleğini olumsuz etkilemektedir.				0,33	0,67	
Maliye Bakanlığının e-uygulamaları muhasebe mesleğini teknolojik gelişmelere uyum sağlamaya zorlamaktadır.						0,78
Muhasebe mesleği dijitalleşme ve teknolojik gelişmelere en çabuk uyum sağlayan mesleklerin başında gelmektedir.						0,75
Extraction Method: Principal Component Analysis. Rotation Method: Varimax with Kaiser Normalization.						
a. Rotation converged in 6 iterations.						

Açıklanan toplam varyans tablosu incelendiğinde 26 maddelik ölçekte 1 özdeğerinden büyük altı faktör gözlenmiştir. Bu altı faktörlü ölçme aracı ile ölçülen özelliğin %60'ının ölçüldüğü gözlenmiştir. Bu da oldukça uygun bir varyanstır. Ölçek maddelerinin döndürülmüş ve sıralanmış faktör yükleri ile birlikte madde toplam korelasyonları ve Cronbach Alfa güvenilirlik katsayıları Tablo 5.3'de gösterilmiştir.

Tablo 5.3. Ölçek Maddelerinin Faktör Yükleri, Madde Toplam Korelasyonları, Alfa Güvenirlik Katsayıları

Faktör	Ifadeler	Faktör Yüğü	Madde Toplam Korelasyonu	Cronbach Alfa Katsayısı
e-Dönüşümden Memnuniyet	Teknolojik gelişmeler sayesinde muhasebe mesleğine olan ilgi ve istek artacaktır.	0,79	0,67	0,87
	Dijitalleşme ile birlikte muhasebe meslek mensupları daha fazla saygınlık kazanacaktır.	0,78	0,72	
	Teknolojik gelişmeler ile birlikte ücret, çalışma saatleri gibi sosyal haklarının iyileşeceğini düşünüyorum.	0,75	0,68	
	Teknolojik gelişmeler muhasebe mesleği ve meslek mensuplarının sorunlarının çözümünde (haksız rekabet, tahsilat) aktif katkı sunacaktır.	0,74	0,62	
	Teknolojik gelişmelerin muhasebe meslek mensuplarına yeni fırsatlar ve kariyer alanı sunacağını düşünüyorum.	0,69	0,71	
	Dijitalleşme ve teknolojik gelişmeler muhasebe mesleğini daha verimli hale getirecektir.	0,48	0,60	
e-Dönüşüme Uyum	Yeni teknolojileri yakından takip etmekteyim.	0,81	0,67	0,83
	Muhasebe mesleğinde yaşanacak dijitalleşme ve teknolojik gelişmelere kendimi hazır hissediyorum.	0,81	0,68	
	Dijitalleşme ve teknolojik gelişmelere kolaylıkla uyum sağlayabilirim.	0,72	0,64	
	Dijitalleşme teknolojik gelişmelere uyum sağlayabilmek için çaba gösteririm.	0,58	0,61	
	Dijitalleşme ve teknolojik gelişmeleri desteklerim.	0,49	0,56	
Yeni Mesleki Yeterlilik	Teknolojik gelişmeler neticesinde muhasebe mesleğinin değişime ve dönüşüme ihtiyacı vardır.	0,70	0,62	0,72
	Hali hazırda verilen muhasebe ve yeterlilik eğitimleri gelecekte yaşanacak teknolojik gelişmelere uyumlu değildir.	0,70	0,34	
	Teknoloji ve dijitalleşmeye uyum sağlamayan meslek mensuplarının rekabette geri de kalacağını düşünüyorum.	0,62	0,43	
	Teknolojik gelişmeler neticesinde muhasebe meslek mensuplarının değişime ve dönüşüme ihtiyacı olduğunu düşünüyorum.	0,61	0,54	
	Dijitalleşme ve teknolojik gelişmeler ışığında muhasebe mesleğini; düşünce, eğitim, kültür ve teknoloji gibi alanlarda A'dan Z'ye yeniden inşa ederek geleceğe hazırlayacak olan yeni bir model desteklerim.	0,51	0,48	
Meslek mensuplarının dijitalleşme ve teknolojik ürünlerden memnuniyetsizliği	Dijitalleşmenin daha fazla iş yükü getireceğini düşünüyorum.	0,76	0,47	0,68
	Teknolojik gelişmeler ile birlikte muhasebe mesleği daha zor ve karmaşık bir meslek haline geldi.	0,70	0,52	
	Teknoloji ürünlerine yapılan harcamaların gereksiz olduğunu düşünüyorum.	0,58	0,48	
	Dijitalleşmenin ve teknolojik gelişmelerin muhasebe mesleği için vaat ettiği yararı ve faydayı sağlamayacağını düşünüyorum.	0,50	0,40	
	Dijitalleşme ve teknoloji haberleri dikkatimi çekmez.	0,48	0,31	
e-Dönüşüm Kaynaklı Kaygı	Dijitalleşme ile birlikte muhasebe mesleği gelecekte yok olacak meslekler arasındadır.	0,78	0,54	0,73
	Teknolojik gelişmeler neticesinde işsiz kalacağımı düşünüyorum.	0,75	0,57	
	Teknolojik gelişmeler muhasebe mesleğini olumsuz etkilemektedir.	0,67	0,56	

Faktör yükleri incelendiğinde tüm maddelerin 0,30 değerinden yüksek 0,48 ile 0,81 arasında değiştiği gözlenmiştir. Birinci faktörde altı madde gruplanmış olup bu faktöre “e-Dönüşümden memnuniyet” adlandırması; ikinci faktörde beş madde gruplanmış olup bu faktöre “e-değişime uyum” adlandırması; üçüncü faktörde beş madde gruplanmış olup bu faktöre de “yeni mesleki yeterlilikler” adlandırması; dördüncü faktörde beş madde gruplanmış olup bu faktöre de “meslek mensuplarının dijitalleşme ve teknolojik ürünlerden memnuniyetsizliği” adlandırması; beşinci faktörde üç madde gruplanmış olup bu faktöre de “e-Dönüşüm kaynaklı kaygı” adlandırması yapılmıştır. Altıncı faktörde ise iki maddenin bulunması sebebiyle alpha katsayısı düşük bulunmuş ve analiz kapsamında çıkartılmıştır. Beş faktörlerin güvenilirliğine Cronbach Alpha katsayısı ile bakılmıştır. Güvenirlik katsayısı, 0 ile +1 arasında değişkenlik gösterir. Güvenirlik katsayısının 1’e yakın değerler alması güvenilirliğin yüksek olduğu, maddeler arasında iç tutarlılığın yüksek olduğu anlamına gelir ve istenilen düzeydedir.

5.3.2. Katılımcıların Demografik Yapısı

Katılımcıların demografik yapısı incelendiğinde araştırmaya katılan muhasebe meslek mensuplarının Tablo 5.4’de de görüldüğü gibi, %32’si kadın ve %68’i erkektir. Katılımcıların çoğunluğunun erkek olduğu görülmektedir.

Tablo 5.4. Ankete Katılan Muhasebe Meslek Mensuplarının Cinsiyetlerine Göre Dağılımı

Cinsiyeti	N	%
Erkek	319	68
Kadın	152	32
Toplam	471	100

Tablo 5.5. Ankete Katılan Muhasebe Meslek Mensuplarının Yaşlara Göre Dağılımı

Yaş	N	%
18-24	16	3
25-31	159	34
32-38	122	26
39-45	103	22
46 ve üzeri	71	15
Toplam	471	100

Muhasebe meslek mensuplarının yaşlara göre dağılımı Tablo 5.5’de yer almaktadır. Araştırmaya katılan muhasebe meslek mensuplarının %3’ü 18-24 yaş arasında, %34’ü 25-31 yaş arasında, %26’sı 32-38 yaş arasında, %22’si 39-45 yaş arasında, %15’i ise 46 yaş ve üzerindedir. Özellikle 25 ile 40 yaş aralığının ankete katılımının yoğun olduğu görülmektedir.

Tablo 5.6. Ankete Katılan Muhasebe Meslek Mensuplarının Eğitim Durumlarına Göre Dağılımı

Eğitim	N	%
Lise	11	2
Yüksek Okul	23	5
Lisans	300	64
Lisansüstü	137	29
Toplam	471	100

Muhasebe meslek mensuplarının eğitim durumlarına göre dağılımı Tablo 5.6’de yer almaktadır. Muhasebe meslek mensuplarının eğitim seviyesi %2’si lise, %35’i yüksekokul, %64’ü lisans, %29’u ise lisansüstü şeklindedir.

Tablo 5.7. Ankete Katılan Muhasebe Meslek Mensuplarının Mesleki Unvanlarına Göre Dağılımı

Unvan	N	%
SMMM Stajyer	163	35
SM	25	5
SMMM	258	55
YMM	25	5
Toplam	471	100

Muhasebe meslek mensuplarının mesleki unvanlarına göre dağılımı Tablo 5.7’de yer almaktadır. Araştırmaya katılan muhasebe meslek mensuplarının mesleki unvanları %35’i SMMM Stajyeri, %5’i SM, %55’i SMMM, %5’i ise YMM şeklindedir.

Tablo 5.8. Ankete Katılan Muhasebe Meslek Mensuplarının Çalışma Şekillerine Göre Dağılımı

Çalışma Şekli	N	%
Hizmet Akdi İle Şirket veya Kamu Kurumunda Çalışmaktayım.	194	41
Hizmet Akdi ile SMMM veya YMM Ofisinde Çalışmaktayım.	102	22
SMMM Ofisi Sahibiyim	135	29
Danışmanlık	15	3
YMM Ofisi Sahibiyim	24	5
Toplam	471	100

Muhasebe meslek mensuplarının çalışma şekillerine göre dağılımı Tablo 5.8’de yer almaktadır. Araştırmaya katılan muhasebe meslek mensuplarının %41’i hizmet akdi ile şirket veya kamu kurumunda, %22’i hizmet akdi ile SMMM veya YMM ofisinde, %29’i SMMM ofisi sahibi, %3’ü danışmanlık, %5 YMM ofisi sahibi şeklinde mesleklerini icra etmektedirler.

Tablo 5.9. Ankete Katılan Muhasebe Meslek Mensuplarının Çalışma Yıllarına Göre Dağılımı

Çalışma Yılları	N	%
1-3	59	13
4-6	62	13
7-10	87	18
11-15	99	21
16-20	69	15
21 ve Üzeri	95	20
Toplam	471	100

Tablo 5.9’de görüldüğü gibi, muhasebe meslek mensuplarının %13’ü 1-3 yıl arası, %13’ü 4-6 yıl arası, %18’ü 7-10 yıl arası, %21’ü 11-15 yıl arası, %15’ü 16-20 yıl arası ve %20’si ise 21 yıldan fazla tecrübeye sahip olduğu şeklindedir.

5.3.3. Dijitalleşmenin ve Teknolojik Gelişmelerin Muhasebe Mesleğine ve Meslek Mensuplarına Etkilerine Yönelik Araştırma Sorularından Elde Edilen Bulgular

Dijitalleşmenin ve teknolojik gelişmelerin muhasebe mesleğine ve meslek mensuplarına etkilerini ölçmek amacıyla beşli likert tipi 30 maddelik bir ölçek hazırlanmıştır. Yapılan faktör analizi işlemlerinde 13, 19, 22 ve 24. maddeleri belirtilen gerekçelerden çıkarılmıştır. Kalan 26 maddeden oluşan ölçek kapsamındaki ifadelerle ilişkin aritmetik aşağıda gösterilmiştir.

Tablo 5.10. Muhasebe Meslek Mensuplarının e-Dönüşümden Memnuniyet Görüşlerine Yönelik İfadelere Katılım Durumları

İFADELER	Kesinlikle Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kısmen Katılmıyorum		Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum		Toplam	Ortalama
	N	1	N	2	N	3	N	4	N	5		
Faktör 1: e-Dönüşümden Memnuniyet												
Teknolojik gelişmeler sayesinde muhasebe mesleğine olan ilgili ve istek artacaktır.	41	8,7%	98	20,8%	182	38,6%	100	21,2%	50	10,7%	471	3,04
Dijitalleşme ile birlikte muhasebe meslek mensupları daha fazla saygınlık kazanacaktır.	43	9,1%	63	13,4%	145	30,8%	128	27,2%	92	19,5%	471	3,3
Teknolojik gelişmeler ile birlikte ücret, çalışma saatleri gibi sosyal haklarımın iyileşeceğini düşünüyorum.	45	9,6%	81	17,2%	158	33,5%	122	25,9%	65	13,8%	471	3,2
Teknolojik gelişmeler muhasebe mesleği ve meslek mensuplarının sorunlarının çözümünde (haksız rekabet, tahsilat) aktif katkı sunacaktır.	46	9,8%	75	15,9%	156	33,1%	132	28,0%	62	13,2%	471	3,2
Teknolojik gelişmelerin muhasebe meslek mensuplarına yeni fırsatlar ve kariyer alanı sunacağını düşünüyorum.	33	7,0%	40	8,5%	143	30,4%	140	29,7%	115	24,4%	471	3,6
Dijitalleşme ve teknolojik gelişmeler muhasebe mesleğini daha verimli hale getirecektir.	15	3,2%	19	4,0%	99	21,0%	220	46,7%	118	25,1%	471	3,9

Not: N=471; Ölçek: 1= Kesinlikle katılmıyorum, 5=Kesinlikle katılıyorum

Tablo 5.10’da göre, araştırmaya katılan meslek mensuplarının çoğunluğu, teknolojik gelişmeler sayesinde muhasebe mesleğine olan ilgi ve isteğin artacağını, meslek mensuplarının daha fazla saygınlık kazanacağını, teknolojik gelişmeler sayesinde ücret ve sosyal haklarının iyileşeceğini, haksız rekabet gibi meslek sorunlarının düzeleceğini ve yeni fırsat ve kariyer alanlarının ortaya çıkacağını düşünmektedir.

Tablo 5.11. Muhasebe Meslek Mensuplarının e-Dönüşüme Uyumuna Yönelik İfadelere Katılım Durumları

İFADELER	Kesinlikle Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kısmen Katılıyorum		Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum		Toplam	Ortalama
	N	1	N	2	N	3	N	4	N	5		
Faktör 2: e-Dönüşüme Uyum	N	1	N	2	N	3	N	4	N	5		
Yeni teknolojileri yakından takip etmekteyim.	12	2,5%	8	1,7%	117	24,8%	208	44,2%	126	26,8%	471	3,91
Muhasebe mesleğinde yaşanacak dijitalleşme ve teknolojik gelişmelere kendimi hazır hissediyorum.	10	2,1%	16	3,4%	131	27,8%	168	35,7%	146	31,0%	471	3,9
Dijitalleşme ve teknolojik gelişmelere kolaylıkla uyum sağlayabilirim.	8	1,7%	10	2,1%	85	18,0%	240	51,0%	128	27,2%	471	4,0
Dijitalleşme teknolojik gelişmelere uyum sağlayabilmek için çaba gösteririm.	7	1,5%	5	1,1%	40	8,5%	249	52,9%	170	36,0%	471	4,21
Dijitalleşme ve teknolojik gelişmeleri desteklerim.	16	3,4%	7	1,5%	54	11,5%	192	40,8%	202	42,8%	471	4,18

Not: N=471; Ölçek: 1= Kesinlikle katılmıyorum, 5=Kesinlikle katılıyorum

Tablo 5.11’da göre, araştırmaya katılan meslek mensuplarının çoğunluğu, teknolojik gelişmeleri yakından takip etmekte ve teknolojik gelişmelere kendini hazır hissetmektedir. Yine ankete katılan muhasebe meslek mensuplarının %50’den fazlası teknolojik gelişmelere uyum sağlamak için çaba göstereceğini ve teknolojik gelişmeleri destekleyeceğini belirtmektedir.

Tablo 5.12. Muhasebe Meslek Mensuplarının Yeni Mesleki Yeterliliğe İlişkin Görüşlerine Yönelik İfadelere Katılım Durumları

İFADELER	Kesinlikle Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kısmen Katılıyorum		Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum		Toplam	Ortalama
	N	1	N	2	N	3	N	4	N	5		
Faktör 3: Yeni Mesleki Yeterlilik	N	1	N	2	N	3	N	4	N	5		
Teknolojik gelişmeler neticesinde muhasebe mesleğinin değişime ve dönüşüme ihtiyacı vardır.	17	3,6%	9	1,9%	48	10,2%	188	39,9%	209	44,4%	471	4,2
Hali hazırda verilen muhasebe ve yeterlilik eğitimleri gelecekte yaşanacak teknolojik gelişmelere uyumlu değildir.	20	4,2%	47	10,0%	140	29,7%	165	35,0%	99	21,1%	471	3,6
Teknoloji ve dijitalleşmeye uyum sağlamayan meslek mensuplarının rekabette geri de kalacağını düşünüyorum	20	4,2%	25	5,3%	82	17,4%	163	34,6%	181	38,5%	471	3,98
Teknolojik gelişmeler neticesinde muhasebe meslek mensuplarının değişime ve dönüşüme ihtiyacı olduğunu düşünüyorum.	13	2,8%	19	4,0%	59	12,5%	222	47,1%	158	33,6%	471	4,05
Dijitalleşme ve teknolojik gelişmeler ışığında muhasebe mesleğini; düşünce, eğitim, kültür ve teknoloji gibi alanlarda A'dan Z'ye yeniden inşa ederek geleceğe hazırlayacak olan yeni bir modeli desteklerim.	14	3,0%	12	2,5%	82	17,4%	170	36,1%	193	41,0%	471	4,1

Not: N=471; Ölçek: 1= Kesinlikle katılmıyorum, 5=Kesinlikle katılıyorum

Tablo 5.12'e göre, araştırmaya katılan meslek mensuplarının %84,30 teknolojik gelişmeler neticesinde muhasebe mesleğinin değişime ve dönüşüme ihtiyacı olduğunu düşünmektedir. Yine ankete katılan meslek mensuplarının %77,10'u dijitalleşme ve teknolojik gelişmeler ışığında muhasebe mesleğini; düşünce, eğitim, kültür ve

teknoloji gibi alanlarda A'dan Z'ye yeniden inşa ederek geleceğe hazırlayacak olan yeni bir modeli destekleyeceğini belirtmektedir. Harici olarak ankete katılan meslek mensuplarının çoğunluğu, hali hazırda verilen muhasebe ve yeterlilik eğitimlerinin gelecekte yaşanacak teknolojik gelişmelere uyumlu olmadığını düşünmektedirler.

Tablo 5.13. Muhasebe Meslek Mensuplarının Dijitalleşme ve Teknolojik Ürünlerden Memnuniyetsizliğine Yönelik İfadelere Katılım Durumları

İFADELER	Kesinlikle Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kısmen Katılmıyorum		Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum		Toplam	Ortalama
	N	1	N	2	N	3	N	4	N	5		
Faktör 4: Meslek mensuplarının dijitalleşme ve teknolojik ürünlerden memnuniyetsizliği												
Dijitalleşmenin daha fazla iş yükü getireceğini düşünüyorum.	118	25,1%	153	32,5%	116	24,6%	46	9,8%	38	8,0%	471	2,4
Teknolojik gelişmeler ile birlikte muhasebe mesleği daha zor ve karmaşık bir meslek haline geldi.	69	14,4%	202	42,9%	117	24,8%	46	9,8%	38	8,1%	471	2,5
Teknoloji ürünlerine yapılan harcamaların gereksiz olduğunu düşünüyorum.	220	46,7%	186	39,5%	43	9,1%	12	2,5%	10	2,2%	471	1,7
Dijitalleşmenin ve teknolojik gelişmelerin muhasebe mesleği için vaat ettiği yararı ve faydayı sağlamayacağını düşünüyorum.	66	14,0%	203	43,1%	132	28,0%	4	9,1%	27	5,8%	471	2,5
Dijitalleşme ve teknoloji haberleri dikkatimi çekmez.	180	38,2%	211	44,8%	40	8,5%	24	5,1%	16	3,4%	471	1,91

Not: N=471; Ölçek: 1= Kesinlikle katılmıyorum, 5=Kesinlikle katılıyorum

Tablo 5.13'e göre, araştırmaya katılan meslek mensuplarının geneli dijitalleşmenin ve teknolojik gelişmelerin muhasebe mesleğine olumsuz etkisinin aksine, olumlu etki yaratacağını ve muhasebe mesleğine fayda ve yarar sağlayacağını düşünmektedir.

Tablo 5.14. Muhasebe Meslek Mensuplarının e-Dönüşüm Kaynaklı Kaygılarına Yönelik İfadelere Katılım Durumları

İFADELER	Kesinlikle Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kısmen Katılıyorum		Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum		Toplam	Ortalama
	N	1	N	2	N	3	N	4	N	5		
Faktör 5: e-Dönüşüm Kaynaklı Kaygı												
Dijitalleşme ile birlikte muhasebe mesleği gelecekte yok olacak meslekler arasındadır.	113	24,0%	156	33,1%	114	24,2%	47	10,0%	41	8,7%	471	2,46
Teknolojik gelişmeler neticesinde işsiz kalacağımı düşünüyorum.	157	33,3%	195	41,4%	82	17,4%	20	4,2%	17	3,7%	471	2,04
Teknolojik gelişmeler muhasebe mesleğini olumsuz etkilemektedir.	19	4,0%	23	4,9%	82	17,4%	201	42,7%	146	31,0%	471	3,92

Not: N=471; Ölçek: 1= Kesinlikle katılmıyorum, 5=Kesinlikle katılıyorum

Tablo 5.14'e göre, araştırmaya katılan meslek mensuplarının çoğunluğu teknoloji haberlerini yakından takip ettiğini ve dijitalleşme sonucunda muhasebe mesleğinin gelecekte yok olmayacak meslekler arasında olduğunu düşünmektedir.

5.3.4. Demografik Değişkenlere İlişkin Bulgular

5.3.4.1. Muhasebe meslek mensuplarının cinsiyetlerine göre dijitalleşmenin ve teknolojik gelişmelerin muhasebe mesleğine ve mensuplarına etkilerine ilişkin görüşleri

Muhasebecilerin cinsiyetlerine göre dijitalleşmenin ve teknolojik gelişmelerin muhasebe mesleğine ve mensuplarına etkilerine ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir fark olup olmadığı bağımsız örneklem için t testi ile test edilmiş ve sonuçları Tablo 5.15'de gösterilmiştir.

Hipotez 1: Kadın ve erkek muhasebecilerin e-Dönüşümden memnuniyete ilişkin görüşleri arasında fark yoktur. Hipotez kabul edilmiştir($p>0.05$).

Hipotez 2: Kadın ve erkek muhasebecilerin e-Dönüşüme uyumuna ilişkin görüşleri arasında fark yoktur. Hipotez kabul edilmiştir($p>0.05$).

Hipotez 3: Kadın ve erkek muhasebecilerin yeni mesleki yeterliliğe ilişkin görüşleri arasında fark yoktur. Hipotez kabul edilmiştir($p>0.05$).

Hipotez 4: Kadın ve erkek muhasebecilerin dijitalleşme ve teknolojik ürünlerden memnuniyetsizliğe ilişkin görüşleri arasında fark yoktur. Hipotez kabul edilmiştir ($p>0.05$).

Hipotez 5: Kadın ve erkek muhasebecilerin e-Dönüşüm kaynaklı kaygıları konusundaki görüşleri arasında fark yoktur. Hipotez red edilmiştir ($p<0.05$).

Tablo 5.15. Muhasebe Meslek Mensuplarının Cinsiyetlerine Göre Dijitalleşmenin ve Teknolojik Gelişmelerin Muhasebe Mesleğine ve Mensuplarına Etkilerine İlişkin Test Sonuçları

Cinsiyet	N	Ortalama	Std. sapma	t	p	
e-Dönüşümden Memnuniyete İlişkin Görüşler	Erkek	319	3,11	0,75	-,544	,587
	Kadın	152	3,15	0,60		
e-Dönüşüme Uyuma İlişkin Görüşler	Erkek	319	3,61	0,54	1,080	,281
	Kadın	152	3,55	0,51		
Yeni Mesleki Yeterliliğe İlişkin Görüşler	Erkek	319	3,97	0,71	-,522	,602
	Kadın	152	4,00	0,64		
Meslek Mensuplarının Dijitalleşme ve Teknolojik Ürünlerden Memnuniyetsizliği	Erkek	319	2,25	0,74	1,353	,177
	Kadın	152	2,16	0,59		
e-Dönüşüm Kaynaklı Kaygılara İlişkin Görüşler	Erkek	319	2,25	0,92	2,165	,031*
	Kadın	152	2,07	0,74		

* $p<0.05$

Muhasebecilerin cinsiyetlerine göre e-Dönüşümden memnuniyet, e-Dönüşüme uyum, yeni mesleki yeterlilik ve meslek mensuplarının dijitalleşme ve teknolojik

ürünlerden memnuniyetsizliği konularındaki görüşleri arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır ($p>0.05$). Ancak, muhasebecilerin cinsiyetlerine göre e-Dönüşüm kaynaklı kaygılara ilişkin görüşleri farklılaşmaktadır ($p<0.05$).

Tablo 5.15’de, ankete katılan kadın meslek mensupları, erkek mensuplarına göre dijitalleşme ve teknoloji haberlerini daha yakından takip etmekle birlikte muhasebe mesleğinin dijitalleşme ile birlikte daha etkin ve verimli hale geleceğini düşünmektedirler. Harici olarak kadın muhasebe meslek mensupları, yine erkek muhasebe meslek mensuplarına göre muhasebe mesleğinin dijitalleşme ve teknolojiye daha çabuk uyum sağladığını düşünmektedirler.

5.3.4.2. Muhasebe meslek mensuplarının yaş gruplarına göre dijitalleşmenin ve teknolojik gelişmelerin muhasebe mesleğine ve mensuplarına etkilerine ilişkin görüşleri

Muhasebe meslek mensuplarının yaş gruplarına göre dijitalleşmenin ve teknolojik gelişmelerin muhasebe mesleğine ve mensuplarına etkilerine ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir fark olup olmadığı Kruskal Wallis testi ile test edilmiş ve sonuçları Tablo 5.16’da gösterilmiştir.

Hipotez 1: Muhasebecilerin yaş gruplarına göre e-Dönüşümden memnuniyete ilişkin görüşleri arasında fark yoktur. Hipotez kabul edilmiştir ($p>0.05$).

Hipotez 2: Muhasebecilerin yaş gruplarına göre e-Dönüşüme uyumuna ilişkin görüşleri arasında fark yoktur. Hipotez red edilmiştir ($p<0.05$).

Hipotez 3: Muhasebecilerin yaş gruplarına göre Yeni mesleki yeterliliğe ilişkin görüşleri arasında fark yoktur. Hipotez red edilmiştir ($p<0.05$).

Hipotez 4: Muhasebecilerin yaş gruplarına göre Dijitalleşme ve teknolojik ürünlerden memnuniyetsizliğe ilişkin görüşleri arasında fark yoktur. Hipotez kabul edilmiştir ($p>0.05$).

Hipotez 5: Muhasebecilerin yaş gruplarına göre e-Dönüşüm kaynaklı kaygıları konusundaki görüşleri arasında fark yoktur. Hipotez red edilmiştir ($p<0.05$).

Tablo 5.16. Muhasebe Meslek Mensuplarının Yaş Gruplarına Göre Dijitalleşmenin ve Teknolojik Gelişmelerin Muhasebe Mesleğine ve Mensuplarına Etkilerine İlişkin Test Sonuçları

		N	Ortalama	Std. Sapma	Ki-kare değeri	p	Anlamlı Fark
e-Dönüşümden Memnuniyete İlişkin Görüşler	18-24	16	3,42	0,66	8,817	,066	Yok
	25-31	159	3,21	0,74			
	32-38	122	3,07	0,70			
	39-45	103	3,05	0,70			
	46 ve üzeri	71	3,06	0,63			
e-Dönüşüme Uyuma İlişkin Görüşler	18-24	16	3,59	0,87	9,747	,045*	*25-31 ile 39-45
	25-31	159	3,67	0,55			
	32-38	122	3,56	0,54			
	39-45	103	3,53	0,45			
	46 ve üzeri	71	3,55	0,46			
Yeni Mesleki Yeterliliğe İlişkin Görüşler	18-24	16	3,73	1,04	19,896	,001*	*46+ ile 25-31 *46+ ile 32-38 *46+ ile 39-45
	25-31	159	4,06	0,74			
	32-38	122	4,01	0,70			
	39-45	103	4,03	0,57			
	46 ve üzeri	71	3,74	0,53			
Meslek Mensuplarının Dijitalleşme ve Teknolojik Ürünlerden Memnuniyetsizliği	18-24	16	2,25	1,01	3,039	,551	Yok
	25-31	159	2,21	0,74			
	32-38	122	2,17	0,69			
	39-45	103	2,30	0,61			
	46 ve üzeri	71	2,24	0,61			
e-Dönüşüm Kaynaklı Kaygılara İlişkin Görüşler	18-24	16	2,83	1,13	13,182	,010*	*18-24 ile 25-31 *18-24 ile 32-38 *18-24 ile 39-45 *18-24 ile 46+
	25-31	159	2,30	0,94			
	32-38	122	2,01	0,78			
	39-45	103	2,22	0,90			
	46 ve üzeri	71	2,09	0,62			

* $p < 0.05$

Muhasebecilerin yaş grupların göre e-dönüşümden memnuniyete, meslek mensuplarının dijitalleşme ve teknolojik ürünlerden memnuniyetsizliği ve e-Dönüşüm

kaynaklı kaygılara ilişkin konulardaki görüşleri arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır ($p>0.05$). Ancak, muhasebecilerin yaş gruplarına göre e-Dönüşüme uyum ve yeni mesleki yeterliliğe ilişkin konularında görüşleri arasında anlamlı bir fark bulunmuştur ($p<0.05$). Bulunan farkın, hangi yaş grupları arasında olduğu tablonun anlamlı fark sütununda belirtilmiştir.

Tablo 5.16'ya göre, yaş grupları dikkate alındığında 25-31 yaş aralığında yer alan meslek mensupları diğer yaş gruplarına istinaden yeni teknolojileri daha fazla yakından takip etmekte, yaşanacak olan dijitalleşme ve teknolojik gelişmelere kendini daha fazla hazır hissetmektedir. 18-24 yaş aralığında yer alan muhasebe meslek mensupları ise, diğer yaş gruplarına istinaden dijitalleşme ve teknolojik gelişmelerin muhasebe mesleğini daha fazla etkileyeceğini ve dijitalleşme ile birlikte muhasebe mesleği gelecekte yok olacak meslekler arasında olduğunu düşünmektedirler.

5.3.4.3. Muhasebe meslek mensuplarının eğitim durumlarına göre dijitalleşmenin ve teknolojik gelişmelerin muhasebe mesleğine ve mensuplarına etkilerine ilişkin görüşleri

Muhasebe meslek mensuplarının eğitim durumlarına göre dijitalleşmenin ve teknolojik gelişmelerin muhasebe mesleğine ve mensuplarına etkilerine ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir fark olup olmadığı Kruskal Wallis testi ile test edilmiş ve sonuçları Tablo 5.17'de gösterilmiştir.

Hipotez 1: Muhasebecilerin eğitim durumlarına göre e-Dönüşümden memnuniyete ilişkin görüşleri arasında fark yoktur. Hipotez red edilmiştir ($p<0.05$).

Hipotez 2: Muhasebecilerin eğitim durumlarına göre e-Dönüşüme uyumuna ilişkin görüşleri arasında fark yoktur. Hipotez red edilmiştir ($p<0.05$).

Hipotez 3: Muhasebecilerin eğitim durumlarına göre Yeni mesleki yeterliliğe ilişkin görüşleri arasında fark yoktur. Hipotez red edilmiştir ($p<0.05$).

Hipotez 4: Muhasebecilerin eğitim durumlarına göre Dijitalleşme ve teknolojik ürünlerden memnuniyetsizliğe ilişkin görüşleri arasında fark yoktur. Hipotez kabul edilmiştir ($p>0.05$).

Hipotez 5: Muhasebecilerin eğitim durumlarına göre e-Dönüşüm kaynaklı kaygıları konusundaki görüşleri arasında fark yoktur. Hipotez red edilmiştir ($p<0.05$).

Tablo 5.17. Muhasebe Meslek Mensuplarının Eğitim Durumlarına Göre Dijitalleşmenin ve Teknolojik Gelişmelerin Muhasebe Mesleğine ve Mensuplarına Etkilerine İlişkin Test Sonuçları

		N	Ortalama	Std. Sapma	Ki-kare değeri	p	Anlamlı Fark
e-Dönüşümden Memnuniyete İlişkin Görüşler	Lise	11	2,79	0,78	8,806	,032*	*Lise ile Lisans *Lisans ile Lisansüstü
	Yüksekokul	23	3,10	0,81			
	Lisans	300	3,08	0,69			
	Lisansüstü	137	3,24	0,71			
e-Dönüşüme Uyuma İlişkin Görüşler	Lise	11	3,20	0,64	8,859	,031*	*Lise ile Lisans *Lise ile Lisansüstü
	Yüksekokul	23	3,56	0,57			
	Lisans	300	3,58	0,50			
	Lisansüstü	137	3,64	0,56			
Yeni Mesleki Yeterliliğe İlişkin Görüşler	Lise	11	3,13	0,80	16,516	,001*	*Lise ile Lisans *Lise ile Yüksekokul *Lise ile Lisansüstü
	Yüksekokul	23	3,90	0,76			
	Lisans	300	3,98	0,64			
	Lisansüstü	137	4,06	0,71			
Meslek Mensuplarının Dijitalleşme ve Teknolojik Ürünlerden Memnuniyetsizliği	Lise	11	2,38	0,56	7,678	,053	Yok
	Yüksekokul	23	2,46	0,89			
	Lisans	300	2,26	0,69			
	Lisansüstü	137	2,09	0,64			
e-Dönüşüm Kaynaklı Kaygılara İlişkin Görüşler	Lise	11	2,73	0,51	10,446	,015*	*Lise ile Lisansüstü
	Yüksekokul	23	2,30	1,07			
	Lisans	300	2,21	0,85			
	Lisansüstü	137	2,09	0,88			
	Yüksekokul	23	3,70	0,89			
	Lisans	300	3,57	0,81			
	Lisansüstü	137	3,42	0,83			

* $p < 0.05$

Muhasebecilerin eğitim durumlarına göre e-Dönüşümden memnuniyete ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır ($p > 0.05$). Ancak, muhasebecilerin eğitim durumlarına göre e-Dönüşüme uyuma ilişkin, yeni mesleki yeterliliğe ilişkin,

meslek mensuplarının dijitalleşme ve teknolojik ürünlerden memnuniyetsizliği ve e-Dönüşüm kaynaklı kaygılarına ilişkin konularda görüşleri arasında anlamlı bir fark bulunmuştur($p<0.05$). Bulunan farkın, hangi eğitim durumlarına sahip muhasebeciler arasında olduğu tablonun anlamlı fark sütununda belirtilmiştir.

Tablo 5.17'ye göre, ankete katılan muhasebe meslek mensuplarının eğitim seviyeleri yükseldikçe, teknoloji uyum, teknoloji kullanma yetkinliği, teknolojik dönüşüme ve değişime katkı sayısı artmaktadır. Yine ankete katılan muhasebe meslek mensuplarının eğitim seviyeleri yükseldikçe, hali hazırda verilen muhasebe ve yeterlilik eğitimlerinin gelecekte yaşanacak teknolojik gelişmelere uyumlu olmadığını ve teknolojik gelişmeler neticesinde muhasebe meslek mensuplarının değişime ve dönüşüme ihtiyacı olduğu düşüncesinin daha yoğun olduğu tespit edilmiştir.

5.3.4.4. Muhasebe meslek mensuplarının unvanlarına göre dijitalleşmenin ve teknolojik gelişmelerin muhasebe mesleğine ve mensuplarına etkilerine ilişkin görüşleri

Muhasebe meslek mensuplarının unvanlarına göre dijitalleşmenin ve teknolojik gelişmelerin muhasebe mesleğine ve mensuplarına etkilerine ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir fark olup olmadığı Kruskal Wallis testi ile test edilmiş ve sonuçları Tablo 5.18'de gösterilmiştir.

- Hipotez 1:** Muhasebecilerin unvanlarına göre e-Dönüşümden memnuniyete ilişkin görüşleri arasında fark yoktur. Hipotez kabul edilmiştir ($p>0.05$).
- Hipotez 2:** Muhasebecilerin unvanlarına göre e-Dönüşüme uyumuna ilişkin görüşleri arasında fark yoktur. Hipotez red edilmiştir ($p<0.05$).
- Hipotez 3:** Muhasebecilerin unvanlarına göre yeni mesleki yeterliliğe ilişkin görüşleri arasında fark yoktur. Hipotez red edilmiştir ($p<0.05$).
- Hipotez 4:** Muhasebecilerin unvanlarına göre dijitalleşme ve teknolojik ürünlerden memnuniyetsizliğe ilişkin görüşleri arasında fark yoktur. Hipotez kabul edilmiştir ($p>0.05$).
- Hipotez 5:** Muhasebecilerin unvanlarına göre e-Dönüşüm kaynaklı kaygıları konusundaki görüşleri arasında fark yoktur. Hipotez red edilmiştir ($p<0.05$).

Tablo 5.18. Muhasebe Meslek Mensuplarının Unvanlarına Göre Dijitalleşmenin ve Teknolojik Gelişmelerin Muhasebe Mesleğine ve Mensuplarına Etkilerine İlişkin Test Sonuçları

		N	Ortalama	Std. Sapma	Ki-kare değeri	p	Anlamlı Fark
e-Dönüşümden Memnuniyete İlişkin Görüşler	SMMM Stajyeri	163	3,21	0,74	5,630	,131	Yok
	SM	25	3,09	0,83			
	SMMM	258	3,08	0,68			
	YMM	25	3,03	0,61			
e-Dönüşüme Uyuma İlişkin Görüşler	SMMM Stajyeri	163	3,67	0,57	8,506	,037*	* SMMM Stajyeri ile SMMM
	SM	25	3,54	0,67			
	SMMM	258	3,54	0,50			
	YMM	25	3,62	0,35			
Yeni Mesleki Yeterliliğe İlişkin Görüşler	SMMM Stajyeri	163	4,07	0,71	22,025	,000*	* SMMM Stajyeri ile SM * SMMM Stajyeri ile YMM
	SM	25	3,52	0,89			
	SMMM	258	4,00	0,62			
	YMM	25	3,58	0,68			
Meslek Mensuplarının Dijitalleşme ve Teknolojik Ürünlerden Memnuniyetsizliği	SMMM Stajyeri	163	2,19	0,73	4,760	,190	Yok
	SM	25	2,38	0,82			
	SMMM	258	2,25	0,67			
	YMM	25	2,02	0,36			
e-Dönüşüm Kaynaklı Kaygılara İlişkin Görüşler	SMMM Stajyeri	163	2,35	0,97	17,743	,000*	* SMMM Stajyeri ile SMMM * SMMM Stajyeri ile YMM
	SM	25	2,65	1,07			
	SMMM	258	2,09	0,77			
	YMM	25	1,80	0,61			
	YMM	25	3,50	0,68			

* $p < 0.05$

Muhasebe meslek mensuplarının unvanlarına göre e-Dönüşümden memnuniyete ilişkin ve meslek mensuplarının dijitalleşme ve teknolojik ürünlerden

memnuniyetsizliği konularındaki görüşleri arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır ($p>0.05$). Ancak, muhasebecilerin unvanlarına göre dijitalleşmenin ve teknolojik gelişmelerin e-Dönüşüme uyuma ilişkin görüşleri, yeni mesleki yeterliliğe İlişkin görüşleri ve e-Dönüşüm kaynaklı kaygılara ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir fark bulunmuştur ($p<0.05$). Bulunan farkın, hangi unvanlara sahip muhasebeciler arasında olduğu tablonun anlamlı fark sütununda belirtilmiştir.

Tablo 5.18'e göre, ankete katılan muhasebe meslek mensuplarının meslek unvanları dikkate alındığında, SMMM stajyerlerin diğer meslek unvanlarına nazaran teknolojik değişim ve dönüşüme daha yatkın olduğu gözlenmektedir. Diğer taraftan SMMM stajyerleri, diğer meslek unvanları dikkate alındığında teknolojik gelişmelerin mesleki ve bireysel düzeyde olumsuzluklarının daha fazla olacağını düşünmektedirler.

5.3.4.5. Muhasebe meslek mensuplarının çalışma şekillerine göre dijitalleşmenin ve teknolojik gelişmelerin muhasebe mesleğine ve mensuplarına etkilerine ilişkin görüşleri

Muhasebe meslek mensuplarının çalışma şekillerine göre dijitalleşmenin ve teknolojik gelişmelerin muhasebe mesleğine ve mensuplarına etkilerine ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir fark olup olmadığı Kruskal Wallis testi ile test edilmiş ve sonuçları Tablo 5.19'da gösterilmiştir.

Hipotez 1: Muhasebecilerin çalışma şekillerine göre e-Dönüşümden memnuniyete ilişkin görüşleri arasında fark yoktur. Hipotez red edilmiştir ($p<0.05$).

Hipotez 2: Muhasebecilerin çalışma şekillerine göre e-Dönüşüme uyumuna ilişkin görüşleri arasında fark yoktur. Hipotez red edilmiştir ($p<0.05$).

Hipotez 3: Muhasebecilerin çalışma şekillerine göre yeni mesleki yeterliliğe ilişkin görüşleri arasında fark yoktur. Hipotez red edilmiştir ($p<0.05$).

Hipotez 4: Muhasebecilerin çalışma şekillerine göre dijitalleşme ve teknolojik ürünlerden memnuniyetsizliğe ilişkin görüşleri arasında fark yoktur. Hipotez red edilmiştir ($p<0.05$).

Hipotez 5: Muhasebecilerin çalışma şekillerine göre e-Dönüşüm kaynaklı kaygıları konusundaki görüşleri arasında fark yoktur. Hipotez red edilmiştir ($p<0.05$).

Tablo 5.19. Muhasebe Meslek Mensuplarının Çalışma Şekillerine Göre Dijitalleşmenin ve Teknolojik Gelişmelerin Muhasebe Mesleğine ve Mensuplarına Etkilerine İlişkin Test Sonuçları

		N	Ortalama	Std. Sapma	Ki-kare değeri	p
e-Dönüşümden Memnuniyete İlişkin Görüşler	Hizmet Akdi İle Şirket veya Kamu Kurumunda Çalışmaktayım	194	3,24	0,69	18,137	,001*
	Hizmet Akdi ile SMMM veya YMM Ofisinde Çalışmaktayım	102	3,04	0,77		
	SMMM Ofisi Sahibiyim	136	2,99	0,68		
	Danışmanlık	15	3,51	0,55		
	YMM Ofisi Sahibiyim	24	3,01	0,62		
e-Dönüşüme Uyuma İlişkin Görüşler	Hizmet Akdi İle Şirket veya Kamu Kurumunda Çalışmaktayım	194	3,65	0,57	18,971	,001*
	Hizmet Akdi ile SMMM veya YMM Ofisinde Çalışmaktayım	102	3,55	0,54		
	SMMM Ofisi Sahibiyim	136	3,49	0,49		
	Danışmanlık	15	3,88	0,35		
	YMM Ofisi Sahibiyim	24	3,63	0,36		
Yeni Mesleki Yeterliliğe İlişkin Görüşler	Hizmet Akdi İle Şirket veya Kamu Kurumunda Çalışmaktayım	194	4,03	0,72	12,489	,014*
	Hizmet Akdi ile SMMM veya YMM Ofisinde Çalışmaktayım	102	4,01	0,73		
	SMMM Ofisi Sahibiyim	136	3,92	0,59		
	Danışmanlık	15	4,23	0,53		
	YMM Ofisi Sahibiyim	24	3,64	0,75		
Meslek Mensuplarının Dijitalleşme ve Teknolojik Ürünlerden Memnuniyetsizliği	Hizmet Akdi İle Şirket veya Kamu Kurumunda Çalışmaktayım	194	2,04	0,62	39,510	,000*
	Hizmet Akdi ile SMMM veya YMM Ofisinde Çalışmaktayım	102	2,33	0,73		
	SMMM Ofisi Sahibiyim	136	2,46	0,72		
	Danışmanlık	15	2,05	0,62		
	YMM Ofisi Sahibiyim	24	1,98	0,41		
e-Dönüşüm Kaynaklı Kaygılara İlişkin Görüşler	Hizmet Akdi İle Şirket veya Kamu Kurumunda Çalışmaktayım	194	2,11	0,81	19,797	,001*
	Hizmet Akdi ile SMMM veya YMM Ofisinde Çalışmaktayım	102	2,40	1,00		
	SMMM Ofisi Sahibiyim	136	2,29	0,84		
	Danışmanlık	15	1,62	0,69		
	YMM Ofisi Sahibiyim	24	1,78	0,63		

* $p < 0.05$

Muhasebecilerin çalışma şekillerine göre e-Dönüşümden memnuniyete ilişkin, e-Dönüşüme uyuma ilişkin, yeni mesleki yeterliliğe ilişkin görüşleri, meslek mensuplarının dijitalleşme ve teknolojik ürünlerden memnuniyetsizliği ve e-Dönüşüm kaynaklı kaygılara ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir fark bulunmuştur($p < 0.05$).

Tablo 5.19'e göre, ankete katılan muhasebe meslek mensuplarının çalışma şekillerine baz alındığında hizmet akdi ile SMMM veya YMM ofisinde çalışan meslek mensuplarının teknolojik gelişmelere ve dönüşümlere daha yatkın olduğu, teknolojik gelişmeleri daha yakından takip ettiği ve daha kolay benimsediği gözlenmektedir.

5.3.4.6. Muhasebe meslek mensuplarının mesleki kıdemlerine göre dijitalleşmenin ve teknolojik gelişmelerin muhasebe mesleğine ve mensuplarına etkilerine ilişkin görüşleri

Muhasebecilerin mesleki kıdemlerine göre dijitalleşmenin ve teknolojik gelişmelerin muhasebe mesleğine ve mensuplarına etkilerine ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir fark olup olmadığı tek yönlü varyans analizi ile test edilmiş ve sonuçları Tablo 5.20'de gösterilmiştir.

Hipotez 1: Muhasebecilerin kıdemlerine göre e-Dönüşümden memnuniyete ilişkin görüşleri arasında fark yoktur. Hipotez kabul edilmiştir ($p>0.05$).

Hipotez 2: Muhasebecilerin kıdemlerine göre e-Dönüşüme uyumuna ilişkin görüşleri arasında fark yoktur. Hipotez kabul edilmiştir ($p>0.05$).

Hipotez 3: Muhasebecilerin kıdemlerine göre yeni mesleki yeterliliğe ilişkin görüşleri arasında fark yoktur. Hipotez red edilmiştir ($p<0.05$).

Hipotez 4: Muhasebecilerin kıdemlerine göre dijitalleşme ve teknolojik ürünlerden memnuniyetsizliğe ilişkin görüşleri arasında fark yoktur. Hipotez red edilmiştir ($p<0.05$).

Hipotez 5: Muhasebecilerin kıdemlerine göre e-Dönüşüm kaynaklı kaygıları konusundaki görüşleri arasında fark yoktur. Hipotez red edilmiştir ($p<0.05$).

Tablo 5.20. Muhasebe Meslek Mensuplarının Mesleki Kıdemlerine Göre Dijitalleşmenin ve Teknolojik Gelişmelerin Muhasebe Mesleğine ve Mensuplarına Etkilerine İlişkin Test Sonuçları

		N	Ortalama	Std. Sapma	F	p	Anlamlı Fark
e-Dönüşümden Memnuniyete İlişkin Görüşler	1-3	59	3,12	0,80	1,261	,280	Yok
	4-6	62	3,11	0,76			
	7-10	87	3,27	0,64			
	11-15	99	3,15	0,71			
	16-20	69	3,06	0,70			
	21+	95	3,02	0,66			
e-Dönüşüme Uyuma İlişkin Görüşler	1-3	59	3,55	0,64	1,233	,292	Yok
	4-6	62	3,55	0,75			
	7-10	87	3,69	0,44			
	11-15	99	3,63	0,48			
	16-20	69	3,53	0,45			
	21+	95	3,54	0,44			
Yeni Mesleki Yeterliliğe İlişkin Görüşler	1-3	59	3,90	0,81	3,202	,007*	*7-10 ile 1-3 *7-10 ile 21+ *21+ ile 11-15 *21+ ile 16-20
	4-6	62	3,96	0,84			
	7-10	87	4,14	0,65			
	11-15	99	4,08	0,66			
	16-20	69	3,99	0,58			
	21+	95	3,78	0,57			
Meslek Mensuplarının Dijitalleşme ve Teknolojik Ürünlerden Memnuniyetsizliği	1-3	59	2,32	0,83	2,591	,025*	*4-6 ile 1-3 *4-6 ile 7-10 *4-6 ile 16-20 *4-6 ile 21+
	4-6	62	1,96	0,58			
	7-10	87	2,25	0,77			
	11-15	99	2,17	0,67			
	16-20	69	2,32	0,64			
	21+	95	2,29	0,61			
e-Dönüşüm Kaynaklı Kaygılara İlişkin Görüşler	1-3	59	2,53	1,14	3,193	,008*	*1-3 ile 11-15 *1-3 ile 11-15 *1-3 ile 21+ *7-10 ile 11-15 *16-20 ile 21+
	4-6	62	2,09	0,80			
	7-10	87	2,25	0,95			
	11-15	99	2,00	0,76			
	16-20	69	2,25	0,88			
	21+	95	2,16	0,67			
	4-6	62	3,33	0,97			
	7-10	87	3,49	0,84			
	11-15	99	3,62	0,85			
	16-20	69	3,59	0,65			
21+	95	3,71	0,79				

* $p < 0.05$

Muhasebecilerin mesleki kıdemlerine göre e-Dönüşümden memnuniyete ilişkin ve e-Dönüşüme uyuma ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır ($p > 0.05$). Ancak, muhasebecilerin mesleki kıdemlerine göre mesleğe yeni mesleki yeterliliğe ilişkin görüşleri, meslek mensuplarının dijitalleşme ve teknolojik ürünlerden

memnuniyetsizliği ve e-Dönüşüm kaynaklı kaygılara ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir fark bulunmuştur ($p<0.05$). Bulunan farkın, hangi mesleki kıdemlere sahip muhasebeciler arasında olduğu tablonun anlamlı fark sütununda belirtilmiştir.

Tablo 5.20'e göre, ankete katılan muhasebe meslek mensuplarının kıdem süreleri artıkça teknolojiye uyum, teknolojik gelişmeleri destekleme ve teknolojik dönüşüme olan destek azaltmaktadır. Muhasebe mesleğinde çalışma süresi düşük olan çalışanların teknolojik gelişmeleri daha yakından takip ettiği ve daha kolay uyum sağladığı gözlenmektedir.

5.4. ARAŞTIRMA ÜZERİNE TARTIŞMA VE YORUM

Dijitalleşme ve teknolojik gelişmeler tüm meslekleri etkilediği gibi şüphesiz muhasebe mesleğini de etkileyecektir. İleriki yıllarda yapay zeka, blockchain teknolojisi, 4. sanayi devrimi gibi teknolojik gelişmeler neticesinde yüksek güvenlik ile korunan satış, maliyet, fatura takibi, likidite hesaplama gibi klasik muhasebe işlemlerini kendiliğinden yapan ve kendi kendine öğrenme yeteneğine sahip muhasebe sistemlerinin ortaya çıkması çok uzak değildir. Muhasebe mesleğinin geleceğinde dijitalleşme ve dönüşüm ihtiyacı zorunludur.

Mühendislik matematiksel bir düşünme yeteneği ve bir düşünce sistematığıdır. Mühendisler inşa etmenin ve tasarlanmanın ötesinde; günümüzde eşitsizlik, yoksulluk ve iklim değişikliği gibi sosyal konulara eğilmektedirler. Örneğin çevre mühendisliği, sosyal mühendislik, risk mühendisliği ve değişim mühendisliği gibi. Geleneksel yöntemlerle yapılan muhasebe işlemleri çağımıza uygun olmadığı gibi yeterlide gelmemektedir. Muhasebe mesleğinin dijital sistemlere ayak uydurması gerekmektedir.

Araştırma neticesinde muhasebe meslek mensupları bu dijital değişimin farkında olmak birlikte desteklemekte ve uyum sağlamak için çaba göstereceğini belirtmektedir. Ancak bu süreç sanıldığı kadar kolay değildir. Dijitalleşme yolculuğunda muhasebe mesleğini geliştirecek, dönüşümünü ve sonuç almasını sağlayacak yeni bir modele ihtiyaç vardır. Bu modelin muhasebe mesleğini eğitim, kültür ve uygulama gibi tüm alanlarda dijitalleşmeye entegre etmesi gerekmektedir. Bu çalışmada çözüm olarak mali mühendislik önerilmektedir. Bilgi ve iletişim teknolojilerinden etkili bir araç olarak faydalanarak mali mühendislik modeli; muhasebe mesleğini sözel kültürden, sayısal kültüre dönüştürecektir. Mühendislik

yetenekleri muhasebe meslek mensuplarına dijital verileri okuma, analiz etme, yorumlama, problemi tanıma, çözüme ve strateji geliştirme gibi konularda katkı sunacaktır. Mali mühendislik modeli muhasebe mesleğini kayıt etme, beyan ve bildirimde bulunma gibi geleneksel yöntemlerin çok ötesine taşıyacaktır. Muhasebe meslek mensupları maliye bakanlığının e uygulamaları gibi dijital sistemlere kolaylıkla uyum sağlayarak yönetebileceklerdir. Mali mühendislik, muhasebe meslek mensuplarına dijital sistemleri okumak, anlamak, kullanmak, yönetmek ve eleştirel şekilde değerlendirme yetkinliği kazandıracaktır. Mali mühendislik sayesinde dijital devrim muhasebe mesleğine fayda ve fırsatları getirecektir.